

İlkokul Öğrencilerinin “İdeal Sınıf Ortamına” İlişkin Metaforlarının Belirlenmesi

Exploring the Metaphors of the Primary School Pupils about “Ideal Classroom Environment”

Durmuş EKİZ^a, Ahmet GÜLAY^b

^a*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Trabzon, Türkiye*

^b*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye*

Öz

Bu çalışmada, ilkokul öğrencilerinin “ideal sınıf ortamına” ilişkin metaforlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı ve buna bağlı olarak fenomenoloji yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme yoluyla seçilen Rize ili, Güneysu ilçesinin bir ilkokulunda, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında 3. sınıfta öğrenim gören 30 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Elde edilen veriler, üst düzey analiz biçiminden olan içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, ilkokul öğrencilerinin ideal sınıf ortamına ilişkin olarak 12 farklı metafor ürettikleri tespit edilmiştir. En fazla metafor üretilen tema “geniş mekanlar” ve en çok ifade edilen metafor “ev” kavramı olmuştur. Metaforlardan eğitim ortamlarında yararlanılabileceği, ideal sınıf ortamına ilişkin farklı yöntemler kullanılarak da çalışmalar yürütülebileceği ve böylece bu alandaki araştırmalara katkıda bulunulabileceği önerilmiştir.

Abstract

In this study, it was aimed to determine the metaphors of the primary school pupils about the “ideal classroom environment”. In the study, phenomenology method was preferred. The sample of the research was composed of 30 pupils who were selected from the 3rd grade in 2014-2015 academic year in a primary school in Güneysu district of Rize province, which was selected through purposeful sampling. The data were collected using a semi-structured interview. The data were analyzed by content analysis method. As a result of the research, it was explored that primary school pupils produced 12 different metaphors regarding ideal classroom environment. “Large spaces” is the theme in which most metaphors were created, and the most expressed metaphor is “home”. It is suggested that metaphors can be utilized for educational environments. Also, it is proposed that studies which combine metaphors and different research methods serving ideal classroom environment can be conducted, and so these studies can contribute to the related literature.

Anahtar Kelimeler

ilkokul öğrencileri
metaforlar
nitel yaklaşım
fenomenoloji yöntemi

Keywords

primary school pupils
metaphors
qualitative research
phenomenology method

Extended Abstract

Classroom environment in which educational activities are carried out is one of the most important elements of the learning process. In present education system, in which the student-centered learning process is adopted, classroom environments must be designed accordingly. In this regard, classroom environments which will provide the learners to discover and construct knowledge by themselves in order to use the constructive theory effectively in the learning process must be formed (Özerbaş, 2007). Especially in primary schools, it can be stated that the design of classroom environments where pupils can move freely is even more important. For example, Finland is one of the countries which stand out with originality, quality of educational system and the success of its pupils. In Finland, the needs of pupils are taken into account while designing classrooms. In Finland, classroom environments have qualities to allow them to develop their creativities in addition to having all the materials needed for pupils (Sahlberg, 2007).

It can be stated that the views of the pupils are important in present educational system which based on pupil-centered constructive theory. In this respect, views related to how pupils imagine a classroom environment should be found out. Metaphors could be used to determine views of the pupils about the classroom environment. Because the metaphor is the perception tool that helps individuals to understand the world they live in, environment, events and objects (Arnett, 1999; Saban, 2004; Cerit, 2008; Fetterman and others, 2016). In addition to that usage in daily life, metaphors have been used to describe learning environments (Şeyihoğlu and Gençer, 2011). The use of metaphor in education is particularly important in teaching, and embodying difficult and abstract subjects (Güveli, İpek, Atasoy and Güveli, 2011). Beside, the usage of metaphors enables pupils to determine the strengths and weaknesses of the components of education to understand their own practices more strongly and to reveal their beliefs about education (Ben-Peretz, Mendelson and Kron, 2003; Balcı, 2011).

While reviewing literature, there are many researches about metaphors in the field of education in recent years (Saban, 2004; Cerit, 2008; Boyacı, 2009; Singh, 2010; Ekiz and Koçyiğit, 2012; Aslan 2013; Güveli and others; Solmon and Garn, 2014; Tannehill and MacPhail, 2014; Aydın and Sulak, 2015; Taşdemir and Taşdemir, 2016). However, the metaphor studies about primary school pupils' perceptions of ideal classroom environment seem to be limited. Therefore, in this study, it is aimed to determine the perceptions of pupils about what kind of classroom environment they imagine more learning.

In this study, phenomenology method which is one of the qualitative research approaches was preferred. Phenomenology is a study that focuses on determining individuals' experiences and differences in their perceptions about phenomena around them (Melanlioğlu, 2013). The study group of the research was selected according to homogeneous sampling method, which is one of purposeful sampling types. Homogeneous sampling is the inclusion of selected individuals with defined characteristics into the research (Ekiz, 2015). The research was carried out in a primary school in the district of Güneysu, Rize province, with 30 pupils in the third grade in 2014-2015 academic year. The pupils which were selected from four different classes consisted of 14 girls and 16 boys.

In the study, it was aimed to determine the metaphors related to ideal classroom environment. Considering the age levels of the pupils, the data were collected by semi-structured interview technique. "What does the wonderful classroom environment in your dream look like? Why?" basic question and additional questions were asked. Interviews were recorded and then transcribed by the researchers. The data were analyzed by means of content analysis method, which is considered a high-level analysis. Content analysis is a type of analysis consisting of examining, checking, constant comparing, relating, and sometimes numerically expressing the content of any text or document (Ekiz, 2015). In this sense, the analysis of the data were processed in four steps; coding of the data, finding of the themes, organizing the data with respect to codes and themes, defining and interpreting the data. First of all, a temporary list was made by coding the generated metaphors and then non-metaphor statements were distinguished. And then, the themes were determined by constant comparing with relations and common aspects of the coded metaphors. The data were arranged and defined in accordance with those themes and interpreted accordingly.

In the study, it was seen that the pupils produced 12 different metaphors about the "ideal classroom environment". It can be argued that the reasons for the excessive number of metaphors produced might be due to the various mental perceptions of the pupils. In point of view of this diversity, it can also be argued that the pupils perceive classroom environment as a place of friendship, play and entertainment as well as enabling them to learn. The ideal classroom environment was most often defined as the "home" metaphor by the pupils. Looking at views and perceptions of pupils, it is seen that they imagined a classroom atmosphere with family warmth. In addition, it is understood from the views and perceptions of pupils, the existing classroom environments are not suitable enough to their needs and expectations. It has been suggested that teachers can benefit from metaphors in primary schools in many areas. At the end of the study, it is suggested to carry out metaphors studies about ideal classroom environment by using different research methods and different samplings while considering the limited related studies.

1. Giriş

Eğitimin en önemli unsurlarından biri eğitim görülen sınıf ortamıdır. Sınıf, önceden belirlenmiş amaçlara yönelik olarak eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği ortak bir yaşam alanıdır (Aydın, 2012). Öğretmenin ve öğrencinin rolünün, kullanılan öğretim strateji ve yöntemleri, ölçme-değerlendirme tekniklerinin sorgulandığı günümüz dünyasında sınıf ortamının da irdelenmesi gerekir. Öğrenci merkezli yaklaşımın benimsendiği günümüzde öğrenme ortamının öğrencilerin başarılarına etkisi kontrol edilmelidir (Tuncer, Bal, Özütl ve Köse, 2012). Bu bakımdan öğrenci merkezli programın daha etkili uygulanabilmesi için okul ve sınıf ortamları etkin hale getirilmelidir (Bal ve Doğanay, 2009). Çünkü yapılandırmacı kuramın eğitim sisteminde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öğrencinin bilgiyi kendisinin keşfederek yapılandırmasına imkân tanıyacak sınıf ortamları oluşturulmalıdır (Özerbaş, 2007). Kısacası sınıf ortamı öğrenci başarısında önemli bir etkidir ve bunun için sınıf ortamının çağın koşullarına göre düzenlenmesi gerekir (Köse ve Küçükkoğlu, 2009). Bu bağlamda öğrenciyi merkeze alan çağdaş eğitim sisteminde, öğrencinin kendisini rahatça ifade edebileceği ve etkinlikler yapabileceği sınıf ortamı oluşturulmalıdır. Özellikle enerji seviyesinin ve hareketliliğin fazla olduğu ilkökul öğrencilerinin sınıf ortamlarının oluşturulmasında bu duruma daha fazla dikkat edilmelidir. Bu bakımdan öğrenim görülen sınıf ortamları öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine yönelik olmalıdır. Örneğin, eğitim kalitesi yönünden gelişmiş bir ülke olan Finlandiya’da sınıf ortamları öğrencilerin bu ihtiyaçlarına yönelik olarak oluşturulmaktadır. Finlandiya’da sınıf ortamları, öğrenme için gerekli malzemelerin bulunmasının yanında öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirecek rahatlık ve özgürlüğün mevcut olduğu sosyal alanlardır (Sahlberg, 2007). Bu bağlamda öğrencilerin başarılarını arttırmak için ülkemizde de öğrenim görülen sınıf ortamlarının yeterliliğinin sorgulanması ve alternatif sınıf ortamlarına ilişkin çalışmaların yapılması önemli görülmektedir.

Günümüz eğitim sisteminde bir birey olarak öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin büyük önem ifade ettiği düşünülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin nasıl bir sınıf ortamında öğrenim görmek istediklerine ilişkin düşüncelerine de yer verilmelidir. Öğrencilerin bu düşüncelerini belirlemenin en iyi yollarından birisi metaforlardır. Çünkü metaforlar olayların oluşumu ve işleyiş sürecine ilişkin fikirlerimizi yapılandıran, yön veren ve kontrol eden en etkili zihinsel araçlardan biridir (Saban, 2004). Metaforlar insanların yaşantılarını, yaşadıkları çevreyi ve olayları nasıl algıladıklarına ilişkin düşüncelerini genişleten ve farklı benzetmeler yapmak için kullanılan bir araç olarak düşünülmektedir (Cerit, 2008; Fetterman ve diğ., 2016). Metafor, benzer bir alandan yeni ve bilinmeyen bir alana bilgi transfer etme işlemidir (Ekiz, 2001). Metafor, dünyamızı kavramamıza yardımcı olan bir düşünme ve görme biçimidir (Çelikten, 2006). Metaforlar algı aracıdır (Arnett, 1999) ve bir takım doğrudan dilsel ifadeler olup ancak farklı anlamları taşır (Lewin, 1993). Metaforlar günlük hayattaki karmaşık kavramların somutlaştırılarak daha anlaşılır biçimde yapılandırılmalarını sağlar ve bu süreç içerisinde etkili zihinsel model olurlar (Örücü, 2012). Metafor, bir kavramın ortak özellikleri aracılığıyla başka bir kavrama benzetilerek ifade edilmesidir (Aslan, 2013; Oxford ve diğ., 1998). Metafor, iki farklı kavramın karşılaştırma yapılarak ilişkilendirildiği ve kişisel tecrübelerle anlam yüklendiği sembolik bir dil yapısıdır (Miller, 1987; Şeyihoğlu ve Gençer, 2011). Tanımlardan anlaşıldığı üzere metaforlar, benzetmelere dayanan, bireylerin var olan bir kavramı farklı bir kavramla ifade etme çabalarından oluşan, günlük hayatımızda bilinçli ya da yarı-bilinçli olarak sıkça kullandığımız ve iletişim sürecinde önemli yer tutan zihinsel imgelerdir.

Öğrencilerin zihinsel süreçlerini ve iletişim becerilerini geliştirmeyi amaçlayan eğitim sürecinde ve öğrenim görülen okullarda metafor kullanımlarına sıklıkla rastlanmaktadır. Metaforlar günlük yaşamdaki kullanımının yanında eskiden beri eğitim ve öğretim amaçlı da kullanılmaktadır (Şeyihoğlu ve Gençer, 2011). Eğitimde metaforlar, özellikle zor kavram ve terimlerin öğrenilmesinde, soyut kavramların somutlaştırılmasında ve görselleştirilmesinde (Güveli, İpek, Atasoy ve Güveli, 2011), çok sayıda verinin ve bilginin yakalanmasında, yorumlanmasında, nakledilmesinde, yeni bilginin algılanmasında ve belirsizlikle başa çıkmada önemli araçtır (Petrie ve Oshlag, 1993). Saban (2004)’ a göre, eğitimde metafor kullanımı, eğitim çalışanlarının kendi uygulamalarını daha güçlü şekilde kavramalarını ve açıklamalarını sağlar. Ayrıca eğitim sisteminde metafor kullanımı öğretmenlere, öğrencilere, ailelere ve müfettişlere okulun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye ilişkin görüş ve deneyimlerini ifade etmeyi mümkün kılar (Balcı, 2011). Metafor kullanımının öğretmenlerin sınıfta üstlendikleri rollere, öğrencilere, eğitime ilişkin inanç ve varsayımlarının gerekçelerini belirleme gibi faydaları da vardır (Ben-Peretz, Mendelson ve Kron, 2003). Çelikten (2006)’ e göre ise, metaforlar mesleki yönden kendini geliştirmeyi hedefleyen öğretmenlerin kendi rollerinin ve sorumluluklarının önemini anlamalarına yardımcı olarak sınıf ortamında yaşananları farklılaştırabilir ve geliştirebilir.

Metaforların son yıllarda eğitim alanında sıklıkla araştırma konusu olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda özellikle “öğretmen” kavramına ilişkin metaforlara vurgu yapıldığı söylenebilir. Örneğin, Aslan (2013) çalışmasında, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin “öğretmen” kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla araştırmıştır. Araştırma sonucunda bu öğretmenlerin 29 farklı metafor ürettiklerini tespit etmiştir. Öğretmenler tarafından en

çok “bahçıvan”, “ebeveyn” ve güneş” metaforlarının üretildiği görülmüştür. Ayrıca birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin “öğretmen” kavramını bilgi sağlayıcı, şekillendirici-biçimlendirici, bireysel gelişimin destekleyicisi, yönlendirici ve yol gösterici, sabır örneği olarak gördüklerini belirlemiştir. Yapılan bu çalışmalara bakıldığında “öğretmen” kavramına yönelik yapılan metafor çalışmalarının birbirlerini destekler nitelikte oldukları ve öğretmenin şekillendirici, yetiştirici ve rehber rolüne vurgu yaptıkları söylenebilir. Cerit (2008) ise, öğretmen kavramına ilişkin yaptığı metafor çalışmasında öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin “öğretmen” kavramına ilişkin algılarını analiz etmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenin bilgi kaynağı ve dağıtıcısı, anne/baba, arkadaş, rehber ve çevresini aydınlatan kişi olduğu metaforlarının kabul gördüğünü ve öğretmenin bahçıvan, otoriter kişi, bakıcı, gardiyan, yıkıcı ve zarar verici kişi olduğu metaforlarının kabul görmediğini belirlemiştir. Ayrıca öğrencilerin öğretmen algılarının, öğretmen ve yöneticilerin öğretmen algılarından farklı olduğunu tespit etmiştir. “Öğretmen” kavramına yönelik yapılan diğer bir metafor çalışma Ekiz ve Koçyiğit (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmacılar çalışmalarında, Trabzon ve Gümüşhane illerinde dört farklı ilköğretim okulunda görev yapmakta olan toplam 16 sınıf öğretmeni ile görüşme yapmışlardır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin öğretmen kavramına ilişkin toplam 17 adet geçerli metaforlarının olduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca en fazla metafor üretilen temanın “yetiştirici ve geliştirici öğretmen” teması olduğunu belirlemişlerdir. Saban (2004) da çalışmasında, giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yaklaşık üçte ikisinin öğretmeni “bilginin kaynağı ve aktarıcısı”, “öğrencileri şekillendirici ve biçimlendirici” ve “öğrencileri tedavi edici”, geri kalan kısmının öğretmeni “öğretirken eğlendirici”, “öğrencilerin bireysel gelişimlerini destekleyici” ve “öğretme sürecinde öğrencilere rehber” olarak algıladıklarını belirlemiştir.

Örücü (2012) iki farklı ilköğretim okulunda görevli sınıf öğretmenlerinin, sınıfa ve sınıf yönetimine ilişkin yaklaşımlarını kullandıkları metaforlar yoluyla araştırmış ve karşılaştırmalar yapmıştır. Araştırma sonucunda sınıfa ilişkin yaklaşımlarında iki gruptaki öğretmenlerin buldukları okula göre farklılık gösterdiğini, diğer yandan sınıf yönetimine ilişkin yaklaşımlarında belirgin farklılıklar göstermediklerini belirlemiştir. Ayrıca sınıf yönetimine ilişkin metaforların çoğunlukla ahenk sağlama üzerine ve sınıfa ilişkin metaforların daha çok öğrenci çeşitliliğine yönelik olduğunu tespit etmiştir.

Singh (2010), yüksek lisans öğrencilerinin eğitim liderliğine ilişkin algılarını belirlemeye yönelik bir metafor çalışması yapmıştır. Araştırmada öğrencilerin eğitim liderliğine ilişkin trafik polisi, ayakkabı çifti, mısır tarlası, yelkenliyi kullanan denizci, şaraplık üzümler, sobanın üstü ve toplumun resmini yapmakla görevli gibi metaforlara sahip olduğunu belirlemiştir. Daha sonra bu metaforları, vizyon, değerler, liderin özellikleri, sonuçlar, roller, sorumluluklar, takım çalışması, motivasyon ve cesaret, değişim ve bağlam gibi kategorilere sınıflandırarak incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunun eğitim liderlerini sürecin devamını ve motivasyonu artırıcı rehberler olarak gördüklerini tespit etmiştir.

Son yıllarda ilgili literatürde genel olarak metaforlara yönelik (Aydın ve Sulak, 2015; Solmon ve Garn, 2014; Şentürk, 2015; Tannehill ve MacPhail, 2014; Taşdemir ve Taşdemir, 2016) ve özel olarak ideal okul ortamına ilişkin sınırlı çalışma bulunmasına (Bülbül ve Toker Gökçe, 2015; Özdemir ve Akkaya, 2013) rağmen ideal sınıf ortamına ilişkin çalışmanın ise oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu alandaki sınırlı çalışmalar arasında; Önder, Gül ve Ergüldenler’e (2013) ait örnek ideal sınıf uygulaması ve Şekeroğlu’na (2013) ait yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Eğitimin temel ögesi olan öğrencilerin “ideal sınıf ortamı” hakkında algı ve düşüncelerine yönelik araştırmaların sınırlı olduğu görüldüğünden bu araştırmanın, literatürdeki bu sınırlılığa katkıda bulunma çabası olarak önem arz ettiği düşünülebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkökul öğrencilerinin “ideal sınıf ortamına” ilişkin sahip oldukları metaforların tespit edilmesiyle, nasıl bir sınıf ortamında öğrenim görmeyi hayal ettiklerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmanın ana problemini “ilkokul öğrencilerinin ideal sınıf ortamına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu ana probleme ilişkin öğrencilere yöneltilen aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Öğrenim gördüğün sınıf ortamını seviyor musun? Neden?
2. Sınıf kavramını duyunca aklına neler geliyor?
3. Hayalini kurduğun sınıf ortamını anlatır mısın?
4. Hayalindeki harika sınıf ortamı neye benzer?

2. Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, araştırmanın amacına uygun olduğu düşünüldüğünden nitel araştırma yaklaşımından biri olan fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Fenomenoloji yöntemi, birey ile onun anlamaya ya da öğrenmeye çalıştığı durumlar ve olgular arasındaki ilişkileri açıklamaya çalıştığı gibi (Ekiz ve Koçyiğit, 2012) farkında olunan ancak derinlemesine düşünülmemiş durumlara açıklık getirmeyi de amaçlar (Güveli ve diğ., 2011). Fenomenoloji, çevremizdeki fenomenler hakkında bireylerin deneyimlerini ve algılarındaki farklılıkları belirlemeye odaklanan bir yöntemdir (Melanlioğlu, 2013). Ayrıca bireylerin bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve bunları nasıl anlamlandırdıklarını ortaya çıkarmayı amaçlar (Aslan, 2013). Özetle bu yöntem, bireyin kendini ve dış dünyayı kendine özgü bir biçimde algılamasını, algılarını, gerçekler hakkındaki görüşlerini, kendini ve çevresini o andaki anlamlandırılış biçimini ve öznel yaşantısını incelemeyi ve yorumlamayı amaçlar (Fraenkel ve Wallen, 2008; Rubin ve Babbie, 1997). Bu çalışmada fenomenoloji yöntemi aracılığıyla, ilkökul öğrencilerinin “ideal sınıf ortamına” ilişkin metaforları, yaşantıları, düşünceleri, anlamları tespit edilmeye ve yorumlamaya çalışılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu, nitel araştırma yaklaşımı içerisinde yer alan amaçlı örnek yöntemine göre seçilmiştir. Amaçlı örnek yönteminin amacı, araştırma sonuçlarının evrene doğrudan genelleme yapılması değil, araştırılan birey veya durumları derinlemesine betimleme ve bunları anlamadır (Ekiz, 2015). Bu çalışmada amaçlı örneklem türlerinden homojen örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Homojen örnekleme, tanımlanmış belirli niteliklere sahip bireylerin seçilerek araştırmaya dahil edilmesidir (Ekiz, 2015). Bu bağlamda bu çalışmada kendini sözel yolla ifade edebilecek, hayal dünyası gelişmiş ve rahatça konuşabilecek öğrencilerin seçimine özen gösterilmiştir. Sınıf öğretmenleri ile görüşülerek belirtilen bu niteliklere sahip öğrenciler belirlenmiştir. Bu bakımdan ilkökul öğrencilerinin “ideal sınıf ortamına” ilişkin metaforlarını belirlemek amacıyla bu örnekleme yöntemi seçilmiştir.

Araştırma, Rize ili, Güneysu ilçesinin bir ilkökulunda, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında 3. sınıfta öğrenim gören 30 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda farklı görüşler elde etmek için örneklem sayısı mümkün olduğunca fazla tutulmuş ve 4 farklı şubede öğrenim gören öğrenciler seçilmiştir. Ayrıca cinsiyet değişkeni faktörünün etkisi de göz önünde bulundurularak kız ve erkek öğrenci sayılarının birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Verilerin sunumunda gizliliği sağlamak ve etik kurallara uygun davranmak için öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö30 şeklinde kodlanılmışlardır. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler

Sınıf	Erkek Öğrenci Kodları	Kız Öğrenci Kodları	Toplam Öğrenci Sayısı
3-A	Ö4, Ö5, Ö6, Ö20	Ö19, Ö21, Ö22	7
3-B	Ö23, Ö24, Ö25, Ö29, Ö30	Ö26, Ö27, Ö28	8
3-C	Ö14, Ö15, Ö16, Ö17	Ö1, Ö2, Ö3, Ö18	8
3-D	Ö8, Ö10, Ö13	Ö7, Ö9, Ö11, Ö12	7
Toplam Öğrenci Sayısı	16	14	30

Tablo 1’e bakıldığında araştırmanın dört farklı şubede öğrenim gören öğrencilerle yapıldığı anlaşılmaktadır. Tabloda bu şubelerdeki öğrenci sayılarının birbirlerine çok yakın olduğu da görülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan toplam kız öğrenci sayısının 14 ve erkek öğrenci sayısının 16 olduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan çalışmaya katılan toplam kız ve erkek öğrenci sayılarının da birbirine çok yakın olduğu ifade edilebilir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veriler, soruları araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Görüşmede öğrencilere “ideal sınıf ortamına” ilişkin sahip oldukları metaforların tespit edilmesi amacıyla “Hayalindeki harika sınıf ortamı neye benzer? Neden?” sorusu sorulmuştur. Araştırmanın temel veri kaynağını bu soruya verilen cevaplar oluşturmuştur. Görüşmede bu temel sorunun yanında öğrencilerin metaforlarının nedenlerini belirlemek ve diğer alt amaçlara cevap bulabilmek için “Öğrenim gördüğün sınıf ortamını seviyor musun? Neden?”, “Sınıf kavramını duyunca aklına neler geliyor?” ve “Hayalini kurduğun sınıf ortamını anlatır mısın?” soruları da sorulmuştur. Görüşmeler ses kaydı yapılmış ve daha sonra araştırmacılar tarafından yazılı hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular üst düzey analiz biçiminden olan içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, herhangi bir metnin ya da belgenin içeriğinin incelenmesi ve sayısal olarak ifade edilmesinden oluşan bir analiz çeşididir (Ekiz, 2015). Araştırmanın temelini oluşturan soru temalaştırılarak, araştırmanın amacına uygun verilerden doğrudan doğruya alıntı yapılarak analizler ortaya konulmuştur. Elde edilen ham veriler kodlama yapılarak kategoriler belirlenmiştir. Araştırmanın verileri bu kategoriler altında sınıflandırılarak çalışmayı inceleyenler için daha anlamlı hale getirilmiştir. Kodlama ve kategorileştirme işlemi araştırmanın amacına uygun olarak tekrarlı olarak yapılmış, gereksiz kodlamalar çıkarılmış ve gerektiğinde yeni kodlamalar eklenmiştir. Verilerin sunumunda kategorilerin ve metaforların daha açıklayıcı olması için öğrencilerin ifadelerinden alıntılara yer verilmiştir. Her metafora ilişkin verilerin sunumunda öncelikle o metaforun sözlükteki anlamına yer verilmiştir. Böylece çocukların ürettikleri metaforların gerçek anlam ya da zihinlerindeki kendilerine özgü kavramlardan hangisinin olduğu irdelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin geliştirdikleri metaforların analizi; verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması (Ekiz, 2015) olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

Kodlama Aşaması

Bu aşamada öncelikle araştırmaya katılan öğrenciler tarafından üretilen metaforların geçici bir listesi yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin, araştırmanın amacı olan temel soruya verdikleri cevapta belli bir metaforun belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmediğine bakılmıştır. Bu aşamada her öğrencinin ifade ettiği metaforlar kodlanmıştır (Örneğin; lunapark, ev, belediye, piknik alanı, kale vb.). Ayrıca herhangi bir metafor imgesi içermeyen ifadeler ayıklanmıştır. Çünkü bazı öğrenciler, genel olarak harika bir sınıf ortamının nasıl olması gerektiğini anlatmışlar ve metafor imgesini açık ve net olarak ifade edememişlerdir. Bu gerekçeden dolayı kapsam dışı bırakılan ifadeler ve onlara ilişkin açıklamalar şöyledir:

“Hayalimdeki sınıf büyük, temiz ve sıraları düzenlidir. Sınıfımın perdeleri ve masa örtüleri çiçekli ve renkleri birbirine uyumlu olsun. Hayalimdeki sınıfta öğrencilerin çalışkan olmalarını ve dersleri dinlemelerini isterdim.” (Metafor ve nedeni açıkça belirtilmediğinden kapsam dışı bırakılmıştır.)

“Benim bir sınıfım olsaydı, duvarlara öğrencilerin resimlerini asardım. Duvarların süslü ve dolu olmasını isterdim. Resim derslerinde güzel resimler çizerdik. Öğrenci sıralarının tekli olmasını isterdim. Sınıfımda öğretmenimle ve arkadaşarımla çok güzel vakit geçirmek isterim.” (Metafor ifade edebilmek yerine sınıfın yapısının nasıl olması gerektiği üzerinde durulduğundan kapsam dışı bırakılmıştır.)

Temaların Kodlanması Aşaması

Araştırmaya katılan öğrencilerden dört tanesi metafor oluşturamamıştır. Metafor imgesi içermeyen bu veriler ayıklandıktan sonra 12 farklı metafor elde edilmiştir. Metaforlar katılımcı sırasına göre listelenmiş ve kodlanmıştır. Temalar belirlenirken öncelikler yapılan kodlamalar bir araya getirilmiş ve incelenmiştir. Kodlar arasındaki ilişkiler ve ortak yönler bulunmuştur. Birbirleriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek temalar belirlenmiştir (Ekiz, 2015). Bu bağlamda ilişkilere bakılarak ideal sınıf ortamına ilişkin sahip olunan metaforlar ortak özellikler bakımından 4 kavramsal tema altında toplanmıştır. İdeal sınıf ortamının neye dayanarak kavramsallaştırıldığına dikkat edilerek “ev ve aile, çalışma alanı, eğlenceli ortamlar, geniş mekanlar” şeklinde temalar oluşturulmuştur.

Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Düzenlenmesi ve Tanımlanması

Bu aşamada elde edilen veriler, belirlenen temalara göre düzenlenmiştir. Veriler tanımlanıp yorumlanmıştır.

Bulguların Yorumlanması

Bulgular yorumlanıp, sonuçlar çıkarılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilen verilerin analizlerine ve bulgularına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri metaforlara ilişkin bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. İdeal sınıf ortamına ilişkin ileri sürülen metaforlar ve ifade edilme sıklıkları

Öğrenciler	Lunapark	Oda	Ev	Çalışma odası	Belediye	Teknoloji kursu	Piknik alanı	Bahçe	Arkadaş	Şato	Kale	Kardeş	Toplam
Ö1	✓												1
Ö2		✓											1
Ö3			✓										1
Ö4				✓									1
Ö5					✓								1
Ö6						✓							1
Ö7			✓										1
Ö8							✓						1
Ö9			✓										1
Ö10				✓									1
Ö11			✓										1
Ö12													-
Ö13			✓										1
Ö14			✓										1
Ö15			✓										1
Ö16			✓										1
Ö17			✓										1
Ö18			✓										1
Ö19													-
Ö20			✓										1
Ö21				✓									1
Ö22								✓					1
Ö23									✓				1
Ö24										✓			1
Ö25			✓										1
Ö26													-
Ö27										✓			1
Ö28													-
Ö29											✓		1
Ö30												✓	1
Toplam	1	1	12	3	1	1	1	1	1	2	1	1	26

Tablo 2'ye bakıldığında öğrencilerin ideal sınıf ortamına ilişkin olarak toplam 12 farklı metafor ürettikleri görülmektedir. Öğrenciler tarafından en çok ev (12), çalışma odası (3) ve şato (2) metaforları üretildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca 4 öğrencinin metafor üretmediği görülmektedir. Bu bölümde öncelikle ideal sınıf ortamına ilişkin bu araştırmaya özgü 4 tema tanımlanmıştır. Daha sonra, üretilen metaforla ilgili doğrudan alıntılara yer verilmiş ve yorumlar yapılmıştır.

Kavramsal Kategoriler

1. Ev ve Aile

Bu kategoriyi toplamda 3 metafor ve 14 öğrenci temsil etmektedir. Bu kategorideki metaforlar araştırmacılar tarafından şu şekilde kodlanmıştır:

Ev

Ev, bir kimsenin ya da ailenin içinde yaşadığı yerdir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2015). Araştırmada 12 öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, "ev" metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Öğrencilerden bazılarının görüşleri şöyledir:

Güzel ve harika sınıf deyince aklıma yuvam, evim geliyor. Çünkü öğretmenler benim annem ve babam gibidir. Arkadaşlarım ise kardeşlerim gibidir. Sınıfım evim gibi güneş almalıdır. Sıralar yerine aynı evdeki

gibi sandalyeler veya koltuklar olmalıdır. (Ö3)

Hayalimdeki güzel sınıf çok süslü olmamalıdır. Öğretmen, öğrenci dolapları ve sandalyeler olsun. Ben hayalimdeki sınıfı evime benzetiyorum. Sınıfımda da evdeki gibi sandalyeler olsun istiyorum. Sınıfımın duvarları evim gibi güzel renklere boyansın ve yerleri temiz olsun. (Ö7)

Hayalimdeki sınıfta öğretmen ve öğrenci dolapları olmalıdır. Hoparlör olmalı ve sesi iyi çıkmalıdır. Sıra örtüleri olsun ve renkli olsunlar. Ben hayalimdeki sınıfı evime benzetiyorum. Çünkü ev ile sınıf aynı sayılır. Sınıfta da evde de çalışıp, yeni şeyler öğreniriz. (Ö20)

Öğrencilerin görüşlerine bakıldığında sınıflarını kendi evleri gibi tasarlamak istedikleri görülmektedir. İdeal sınıf ortamının evi gibi olması gerektiğini düşünen bu öğrencilerin, sınıflarında evlerindeki rahatlığı ve sıcaklığı görmek istedikleri söylenebilir. Öğrencilerin sıraların yerine sandalyeler olması gerektiğini düşünmeleri, sınıflarını evleri gibi boyamak ve süslemek istemeleri bu görüşü destekler niteliktedir. Ayrıca öğrenciler evlerinde olduğu gibi sınıflarında da kendilerine ait dolaplarının olmasını istemektedirler. Bu durum öğrencilerin sınıflarını benimsediklerinin ve ona karşı aitlik hissettiklerinin göstergesi olabilir.

Oda

Oda, evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölmedir (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “oda” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Hayalimdeki sınıfın daha süslü olmasını isterdim. Mesela sınıfımda çiçekler ve çocukların eğlenebilecekleri bebek gibi oyuncaklar olsun. Duvarları pembe renkli olsun ve perdeler, sıra örtüleri değişik olsun isterdim. Ben hayalimdeki sınıfımı odama benzetiyorum. Çünkü sınıfımın da odam gibi sakin olmasını isterim. Böylece derslerime güzelce çalışabilirim. (Ö2)

İdeal sınıf ortamını odası olarak algılayan öğrencinin sınıfında evindeki sakinliği ve doğallığı aradığı görülmektedir. Çünkü bu öğrenci evinde olduğu gibi sınıfında çiçekler ve oyuncaklar olmasını istemektedir. Öğrencinin görüşlerine bakıldığında bu öğrencinin de hayalindeki sınıfı evine benzeten öğrenciler gibi kendi evine benzer şekilde süslemek ve donatmak istediği görülmektedir. Bu öğrencinin kız olmasının da sınıfını evinin bir bölümü olarak kabul etmesinde etkili olduğu söylenebilir. Çünkü bayanların evlerini erkeklere oranla daha çok sahiplendiklerine ilişkin genel bir kanı vardır.

Kardeş

Kardeş, aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adıdır (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “kardeş” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Hayalimdeki sınıfın süslü ve donatılmış olmasını isterdim. Öğrencilerin küçük küçük dolapları olmalarını isterdim. Hayalimdeki sınıfı kardeşim olarak görüyorum. Çünkü sınıfımda istediklerimi yapabiliyorum ve kardeşimle ilgilendiğim gibi onunla ilgileniyorum. Onu süslüyor ve temizliyorum. (Ö30)

Hayalindeki sınıfı kardeşi gibi gören öğrencinin de ev ve aile kavramlarına vurgu yaptığı görülmektedir. Bu öğrenci de ev ve aile metaforu üreten öğrencilere benzer şekilde sınıfını evi gibi süslemek istemektedir. Bu öğrencinin sınıfını temizlemeye duyarlılık göstermesi, kendine ait dolap istemesi ve sınıfında istediklerini yapma beklentisi onu evi gibi algılamasının sonucu olabilir. Özetle bu öğrenci sınıfına gösterdiği ilgi ile kardeşine gösterdiği ilgi arasında ilişki kurarak, hayalindeki sınıfı kardeşine benzetmiştir.

2. Çalışma Alanı

Bu kategoriyi toplamda 2 metafor ve 4 öğrenci temsil etmektedir. Bu kategorideki metaforlar araştırmacılar tarafından şu şekilde kodlanmıştır:

Çalışma odası

Çalışma odası, konutlarda çalışmak için özel olarak ayrılmış ve döşenmiş odadır (TDK, 2015). Araştırmada 3 öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “çalışma odası” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Hayalimdeki sınıf çok güzel, temiz, sessiz ve huzurlu bir yerdir. Yani hayalimdeki sınıfın beni çalışmaya adapte etmesini hissederdim. O yüzden hayalimdeki sınıf çalışma odam gibidir. Sınıfta çalışmalarımı istediğim şekilde yapabileceğim bir ortam olsun isterdim. (Ö4)

Sınıfımın dolaplarının yeşil ve sıra örtülerinin mavi renkte olmasını istedim. Sınıfımda büyük bir kitaplık ve içinde birçok kitap olsun. Ben hayalimdeki sınıfı çalışma odasına benzetiyorum. Orada kocaman masalar ve üstlerinde bilgisayarlar olacak. Sessiz bir yer olacak ve ben de ders çalışacağım. (Ö10)

Sınıfımın perdelerinin beyaz ve sade olmasını istedim. Büyük dolapları ve masa örtüleri olsun. Ben hayalimdeki sınıfı bir çalışma odasına benzetirim. Çünkü çalışma odaları sessiz ve sakin olur. Hayalimdeki sınıfın böyle sessiz olmasını isterim. Böylece ders çalışmamız ilerlerdi. (Ö21)

Öğrencilerin görüşlerine bakıldığında sınıflarında rahat bir şekilde çalışmak istedikleri görülmektedir. Bu öğrenciler sınıflarının sessiz, sakin ve huzurlu olmasını istemektedirler. Ayrıca hayalindeki sınıfı çalışma odası olarak gören öğrenciler, sınıf ortamlarının kendilerini çalışmaya adapte etmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu öğrencilerin hayalini kurdukları çalışma odası şeklindeki sınıfın kütüphaneye benzediği belirtilebilir. Çünkü bu öğrenciler sessiz ve kitaplarla dolu bir sınıf hayal etmektedirler.

Teknoloji kursu

Teknoloji kursu, bireylerin ihtiyaç duyulan her yerde bilgi teknolojilerini etkin kullanabilmelerini amaçlayan eğitim hizmetidir (MEB, 2017). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “teknoloji kursu” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Hayalimdeki sınıf muhteşem olmalıdır. Yani tahtanın otomatik açılır, kapanır olmasını istedim. Projeksiyon perdesi camdan olsun. Ben hayalimdeki sınıfı teknoloji kursuna benzetiyorum. Çünkü teknoloji en iyi şeydir ve insanlara yardımcı olur. Teknolojik sınıf hem öğretmene hem bize yardımcı olur. (Ö6)

Hayalindeki sınıfı teknoloji kursuna benzeten bu öğrenci, sınıfının teknolojik araçlarla donatılması gerektiğini düşünmektedir. Bu bağlamda her geçen gün gelişen ve hayatımızın her alanına giren teknolojinin öğrencilerin de ilgisini çektiği görülmektedir. Bu öğrenci her ne kadar teknolojinin insana yardımcı olduğunu düşünse de ülkemizde hala amaç dışı kullanılmasından dolayı teknolojinin eğitimde çok fazla yer almasına ilişkin tartışmalar mevcuttur. Bunun için teknolojinin eğitimde amacına uygun olarak kullanılmasına ve zararları hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesine önem verilmelidir.

3. Eğlenceli Ortamlar

Bu kategoriyi toplamda 3 metafor ve 3 öğrenci temsil etmektedir. Bu kategorideki metaforlar araştırmacılar tarafından şu şekilde kodlanmıştır:

Lunapark

Lunapark, türlü eğlence ve oyun kuruluşları bulunan alandır (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “lunapark” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Hayalimdeki sınıfın duvarları pembe renkli ve panolarının üstü kelebek resimleriyle süslüdür. Camın kenarlarında çeşitli hayvan resimleri olmasını istedim. Hayalimdeki sınıfı lunaparka benzetebilirim. Çünkü orada oyun oynayabilir, film izleyebilir ve eğlenebilirim. Sınıfımın da böylece eğlenceli bir yer olmasını istedim. (Ö1)

Hayalindeki sınıfı lunaparka benzeten öğrencinin düşüncelerinden hayat dolu bir çocuk olduğu söylenebilir. Bu öğrenci “lunapark” kavramının tanımında da olduğu gibi sınıfın eğlenceli yönüne dikkat çekmiştir. Sınıfında bir lunaparkta olduğu gibi oynamak ve eğlenmek istemektedir. Bu bakımdan öğretmenler dersleri işlerken eğitsel oyun yöntemini sıkça kullanarak öğrencilerin oyun beklentisi ve ihtiyacına cevap verebilirler. Ayrıca oyun ve fiziki etkinlikler dersi, öğrencilerin görüşlerine de yer verilerek işlenirse ders ve sınıf ortamı daha etkili olabilir.

Piknik alanı

Piknik alanı, piknik yapmaya elverişli geniş ve yeşil alandır (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “piknik alanı” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Duvarlarının yeşil renge boyalı olduğu çok güzel bir sınıf hayal ediyorum. Masaları büyük ve sıra örtüleri renkli olsun. Harika sınıfı, piknik alanına benzetiyorum. Çünkü orası yeşilliklerle kaplı çok güzel bir yerdir. Orada eğlendiğim gibi sınıfımda da eğlenmek isterim. (Ö8)

Bu öğrenci de lunapark örneğinde olduğu gibi sınıfın eğlenceli yönüne dikkat çekmiştir. Bu öğrenci için doğal ortam-

ların ve özgürlüğün çok önemli olduğu ifade edilebilir. Çünkü bu öğrenci sınıfını yeşile boyamak, istediği gibi donatmak ve orada gönlünce eğlenmek istemektedir. Bu şekilde düşünen öğrencilerin ihtiyaçlarına dönük olarak, sınıfların bir bölümünde zeminine halılar serilmiş küçük oyun alanları ya da sohbet köşeleri olabilir.

Arkadaş

Arkadaş, birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biridir (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “arkadaş” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Güzelce süslenmiş, temiz ve bakımlı bir sınıf hayal ediyorum. Panosu çocuk resimleriyle dolu olsun. Hayalimdeki sınıfı arkadaşşıma benzetirim. Çünkü sınıfta öğreniyorum, vakit geçiriyorum ve eğleniyorum. Bunun için harika sınıf benim arkadaşşıma gibidir. (Ö23)

Bu öğrenci sınıfında eğlenceli vakit geçirdiği için sınıfını arkadaşşıma benzetmektedir. Öğrencinin sınıf ortamını birlikte güzel vakit geçirdiği bir arkadaşşıma benzetmesi sınıfını benimsediğinin göstergesi olabilir. Öğrencinin sınıfını süslemek, temiz ve bakımlı tutmak istemesi bu görüşü destekler niteliktedir. Öğrencilerin yoğun ders etkinlikleri sürecinde sınıflarını benimsemelerinin ve arkadaşşı gibi görmelerinin derslerine olumlu yönde etki edeceği ve okula karşı olumlu algılar geliştireceği ifade edilebilir. Çünkü “arkadaş” yukarıdaki tanımda da belirtildiği gibi “sevgi” içeren bir kavramdır.

4. Geniş Mekanlar

Bu kategoriyi toplamda 4 metafor ve 5 öğrenci temsil etmektedir. Bu kategorideki metaforlar araştırmacılar tarafından şu şekilde kodlanmıştır:

Belediye

Belediye; ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt ve bulunduğu binadır (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “belediye” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Hayalimdeki sınıfta büyük ve güzel bir bilgisayar olmasını isterdim. Teneffüs ve öğle aralarında bu bilgisayarda oyunlar oynayabilirdik. Her şeyi olan çok güzel bir sınıf olsun. Yani sınıfım aynı belediye ortamı gibi olsun. Çünkü belediyeler insanların istediklerini yaparlar. Ben de istediklerimi rahatlıkla yapabileceğim büyük bir sınıfım olsun isterdim. (Ö5)

Yukarıda tanımlanan “belediye” kavramı ile öğrencinin bu kavrama ilişkin düşüncelerinin örtüştüğü görülmektedir. Hayalindeki sınıfı belediyeye benzeten öğrenci, sınıfının büyük ve çok yönlü olmasını beklemektedir. Bu öğrenci istediklerini gönlünce yapabileceği rahat bir sınıf ortamı hayal etmektedir. Ülkemizde mevcut sınıfların fiziki özellikleri dikkate alındığında öğrencinin bu görüşleri çok mümkün olmamakla birlikte, öğretim süreçlerinde eğlenceli etkinlikler artırılarak öğrencilerin bu tür beklentileri karşılanabilir.

Bahçe

Bahçe; sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yerdir (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “bahçe” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Sınıfımın büyük bir tahtası olmasını isterdim. Sınıfımda sıralar tekli olsun, yuvarlak dizilsin ve ortada öğretmenimin masası olsun. Güzel perdeleri ve camın önünde çiçekleri olsun. Hayalimdeki sınıfı bahçeye benzetebilirim. Onun gibi büyük, süslü ve güzel olsun. Hem sınıfım bahçe gibi olunca, öğrenciler de çiçek olur. (Ö22).

Hayalindeki sınıfı bahçeye benzeten öğrenci de sınıfın büyüklüğüne vurgu yapmıştır. Bu öğrenci sınıfının büyük ve süslü olmasını beklemektedir. Ayrıca bu öğrencinin sınıfta iletişime önem verdiği görüşlerinden anlaşılmaktadır. Çünkü bu öğrenci sınıfta oturma düzeninin daire biçiminde olmasını istemektedir. Bu öğrenci “bahçe” kavramını ideal sınıf ortamıyla ve içindeki çiçekleri öğrencilerle ilişkilendirmiştir. Bu düşünce öğrencilerin saf, temiz ve sevgi dolu hayal dünyalarının olmasından kaynaklanabilir.

Şato

Şato; Avrupa’da soylu kimselerin oturduğu, çevresi sur ve kulelerle çevrili büyük konutlardır (TDK, 2015). Araş-

tırmada iki öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “şato” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Panosu kocaman, tahtası ve askılıkları renkli olan bir sınıf isterdim. Hayalimdeki sınıfı şatoya benzetirim. Çünkü şatolar güzel, süslü ve büyüktür. Sınıfımın da böyle büyük olmasını isterim. (Ö24)

Hayalimdeki sınıfta sıralar tek kişilik ve yuvarlak dizilmiştir. Böylece bütün arkadaşlarımı rahatlıkla görebilirim. Sınıfım çok büyük ve renkli olsun. Yani bence harika sınıf şatoya benzer. Orada rahatlıkla oyun oynayabilir ve çalışabilirim. (Ö27)

İdeal sınıfı “şato” gibi gören öğrenciler hem tema başlığında hem de yukarıda yer verilen tanımında olduğu gibi sınıf ortamının büyüklüğüne vurgu yapmışlardır. Bu öğrenciler sınıf ortamlarının güzel, süslü ve büyük olmasını istemektedirler. Ayrıca bu öğrencilerden biri “bahçe” metaforu üreten öğrenci gibi sınıfında oturma düzeninin daire biçiminde olmasını beklemektedir. Bu öğrencinin otururken bütün arkadaşlarını görmek istemesinin, iletişime önem vermesinden kaynaklandığı belirtilebilir.

Kale

Kale; düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askeri önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı büyük yapıdır (TDK, 2015). Araştırmada bir öğrencinin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerini, “kale” metaforu oluşturarak ifade ettiği görülmüştür. Bu öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Harika sınıf deyince aklıma kale geliyor. Çünkü kale çok büyüktür ve içinde çok fazla malzeme vardır. Sınıfımda kale gibi büyük olsun. Sınıfımda öğrenci ve öğretmen dolapları olmalıdır. Sıraların tekli ve duvarların renkli olmasını isterdim. (Ö29)

İdeal sınıfı “kale” metaforu üreterek açıklayan bu öğrenci de sınıf ortamının büyüklüğüne dikkat çekmiştir. Bu öğrenci sınıfının “kale” gibi büyük olmasını ve malzemelerle donatılmasını beklemektedir. Öğrencinin bu şekilde düşüncesinin sebebi, rahat hareket edebilecek bir sınıf hayal etmesi olabilir. Bu öğrencinin sıraların tekli olmasını istemesi, bu düşünceyi destekler niteliktedir. Çünkü sıralar ikili olduğunda, öğrencilerin çantalarını koyacak yer bulamadıklarından ve yazarken zorlandıklarından rahat olamadıkları sınıf içi gözlemlere dayanarak ifade edilebilir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bulgularına bakılınca katılımcıların büyük bir bölümünün ev ve aile kategorisine ilişkin (ev, oda, kardeş) metafor oluşturdukları görülmektedir. Bu katılımcılar, evdeki gibi rahat oturabilecekleri, oynayabilecekleri ve ders çalışabilecekleri bir sınıf hayal etmektedirler. Bu öğrencilerin ideal sınıf ortamını, ev sıcaklığında ve rahatlığında bir yer olarak algıladıkları söylenebilir. Öğrencilerin ideal sınıf ortamını bu şekilde algılamaları, başarılarında önemli bir etkidir. Daha önce yapılan çalışmalar da bu görüşe benzer niteliktedir. Önder, Gül ve Ergüldürenler (2013) yaptıkları çalışmada, insanların ancak sevdikleri ortamlarda başarılı olabileceklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğrencilerin ayrıca sınıflarındaki perdeleri, masa örtülerini, duvarları, sıraları tıpkı evlerindeki gibi tasarlamak istedikleri görülmektedir. Şekeroğlu (2013) yaptığı yüksek lisans tezi çalışmasında, sınıf ortamının tasarlanmasına ilişkin bu bulguya benzer sonuçlar elde etmiştir. Araştırmasında sınıf ortamlarının araç-gereç ve teknik kapasite yönünden düzene koyulması gerektiği sonucuna varmıştır. Ayrıca bu şekilde tasarlanan sınıf ortamları ile dinamik ve çok yönlü etkileşim sağlayan öğrenme ortamları oluşturulabileceğini belirtmiştir. Belirtilen bu özellikler yönünden tasarlanan sınıfların öğrenciler tarafından daha fazla benimseneceği ve ailelerinden bir parça olarak görüleceği ifade edilebilir.

Araştırmada bazı öğrenciler ise hayallerindeki sınıfı, çalışma odası ve teknoloji kursuna benzetmişlerdir. İdeal sınıf ortamının bu öğrenciler tarafından sessiz ve sakin bir çalışma alanı olarak algılandığı söylenebilir. Bu öğrenciler, metaforlarında sınıfın daha çok akademik yönüne odaklanmışlardır. Bu şekilde görüş belirten katılımcılar, çalışma için gerekli tüm malzemelerin hazır bulunduğu ve teknoloji bakımından donatılmış sınıflar beklemektedirler. Bu sonuç, Çelikkaya (2012) ile Özel’in (2014) yaptığı araştırma sonuçlarına benzerdir. Çelikkaya (2012) yaptığı çalışmada, öğrencilerin büyük bir bölümünün sınıf ortamında daha fazla araç-gereç bulunması ve kullanılması beklentisine sahip olduklarını tespit etmiştir. Özel (2014) ise, projeksiyon, bilgisayar ve etkileşimli tahta gibi teknolojik araçların öğrenme ortamlarında önemli bir yer edindiği sonucuna varmıştır.

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin bir kısmının ideal sınıf ortamını; lunapark, piknik alanı ve arkadaş olarak algıladıkları görülmüştür. Bu katılımcıların ideal sınıf ortamını zihinlerinde eğlenceli bir yer olarak canlandırdıkları ifade edilebilir. Çünkü bu öğrenciler, sınıfta yeni bilgiler öğrenmenin yanında oyunlar oynamak, film izlemek, arkadaşlarıyla güzel anları paylaşmak ve eğlenmek istemektedirler. Bu tür beklentileri olan öğrencilerin sınıfın güzel vakit geçirme,

arkadaşlıklar kurma ve eğlenme yönüne odaklandıkları ifade edilebilir. Yaş seviyelerinin gereği çok çabuk sıkılan ve bitmek, tükenmek enerjiye sahip olan öğrencilerin bu beklenti ve ihtiyaçlarının, sınıf ortamları oluşturulurken imkanlar çerçevesinde göz önünde bulundurulması gerekir. Çünkü oyun oynamak, eğlenceli vakit geçirmenin yanında çocuklara öğrenme, bilgi edinme ve anlamlandırma gibi özel ortamlar sağlar (Wood ve Attfield, 2005).

Araştırmada bazı öğrenciler tarafından üretilen belediye, bahçe, şato ve kale metaforlarına bakılınca ideal sınıf ortamının büyük ve geniş bir yer olarak da algılandığı söylenebilir. Bu öğrenciler, rahatlıkla oyun oynayabilecekleri ve etkinlikler yapabilecekleri büyük, geniş sınıflar hayal etmektedirler. Daha önce yapılan çalışmalarda da sınıf ortamına ve bu durumun faydalarına dikkat çekilmiştir (Gömleksiz ve Bulut, 2008; Karaçalı, 2006). Gömleksiz ve Bulut (2008) araştırmalarında, sınıfın büyüklüğü gibi fiziki özelliklerinin öğretim programındaki hedefleri gerçekleştirmeye uygun olmasına vurgu yapmıştır. Ayrıca büyük ve geniş sınıf ortamında öğrenim görmek isteyen öğrencilerin çoğunun beklentisi sıraların tekli ve daire şeklinde dizilmiş olması yönündedir. Karaçalı (2006) ise, araştırmasında, sınıf ortamının işlevsel olarak kullanılabilir ve serbest hareketi sağlayabilecek biçimde boş alanlara sahip genişlikte olması gerektiğini belirtmiştir. Daha önce Koca, Yaman ve Şen'in (2005) yaptıkları çalışmada ise, öğretmen adaylarının böyle bir beklentiye sahip oldukları görülmüştür. Etkin sınıf ortamı hakkında görüşleri istenen bu öğretmen adaylarından bazıları daire şeklinde öğrenme ortamları tasarlamışlardır. Sınıf ortamlarının bu şekilde tasarlanması ile öğretmenin bütün öğrenciler ile iletişim kurabileceğini, hepsine eşit mesafede olabileceğini, sınıfta daha samimi bir ortam oluşturabileceğini ve öğrencilerin rahatça hareket edebileceğini belirtmişlerdir.

Araştırmada, elde edilen bu bulgular doğrultusunda şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

- İlkokul öğrencilerinin “ideal sınıf ortamına” ilişkin metaforlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın bulguları dikkat çekici niteliktedir. İdeal sınıf ortamına ilişkin 12 farklı metafor oluşturulduğu görülmüştür. Üretilen metaforların farklılık göstermesinin öğrencilerin hayal dünyalarının ve zihinsel algılarının geniş, çeşitli olmasından kaynaklandığı söylenebilir.
- En fazla metafor üretilen tema “geniş mekanlar” ve en çok ifade edilen metafor “ev” kavramı olmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin sınıf ortamlarının geniş ve aile sıcaklığında olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu ifade edilebilir.
- Öğrencilerin 12 farklı metafor üretmelerine ve bunların 4 farklı kategoride toplanmasına dayanılarak, sınıf ortamının çok yönlü ve boyutlu olması gerektiği ifade edilebilir. Bir başka deyişle sınıf ortamının öğrenciler için sadece öğrenme yeri değil, aynı zamanda arkadaşlıklar kurma, rahatça hareket edebilme, oyun oynama ve eğlenme yeri olduğu söylenebilir.
- Öğrencilerin ideal sınıf ortamı hakkındaki görüşlerinden ve oluşturdukları metaforlardan hareketle, sınıf ortamlarının onların ihtiyaç ve beklentilerine yeterince uygun olmadığı düşünülmektedir. Çünkü öğrenciler daha geniş, ev rahatlığında, eğlenceli ve oyun oynayabildikleri sınıf ortamları hayal etmektedirler.

Bu sonuçlar göz önüne alınarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu çalışmada veriler, yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak öğrencilere düşüncelerini ifade ettirecek sorular yöneltilmesi ile toplanmıştır. Bu durumun dört öğrencinin metafor oluşturamamasında etkili olduğu düşünülebilir. Bu bakımdan özellikle daha üst sınıf düzeylerinde yapılacak çalışmalarda doğrudan öğrencilerin bir kavramı başka bir kavrama benzetmelerinin sağlanması ile daha etkili sonuçlar elde edilebilir.
- Bu çalışmanın ideal sınıf ortamına ilişkin ilk olduğu düşünülerek farklı metafor, özel durum, tarama ve deneysel yöntem çalışmaları yapılarak bu çalışmanın sonuçları ile karşılaştırılabilir, çıkarımlar ve genellemeler yapılabilir.
- İdeal sınıf ortamını çalışma odasına benzeten öğrencilerin hayallerindeki sınıfın kütüphane şeklinde olduğu düşünülebilir. Bu sebeple özellikle Türkçe derslerinin bazı zamanlarda kütüphanede işlenmesinin faydalı olacağı söylenebilir.
- Öğrencilerin ideal sınıf ortamına ilişkin görüşlerinde oyun oynama ve eğlenme beklentisi dikkat çekmiştir. Bu bakımdan ilkokullarda derslerin farklı etkinliklerle ve oyunlarla daha eğlenceli hale gelmesi sağlanabilir. Bu oyunlarla derse girişte öğrencilerin dikkati çekilebilir veya dersin sonunda öğrenilenler değerlendirilebilir. Ayrıca oyun ve fiziki etkinlikler dersi öğrencilerin görüşleri doğrultusunda işlenerek ders ve sınıf ortamı daha etkili hale getirilebilir.
- Üretilen metaforların çeşitliliğinden öğrencilerin hayal dünyalarının ne kadar geniş olduğu görülmüştür. Bu bağlamda özellikle ilkokullarda öğrencilerin hayal dünyalarını zenginleştirici öğrenme süreçleri oluşturulabilir.
- Metafor tekniğinin amacı ve önemi öğretmenlere daha kapsamlı tanıtılabilir. İlkokul öğretmenlerinin bu tekniği özellikle öğrencilerinin algılamakta güçlük çektikleri soyut konuların öğretiminde kullanmaları sağlanabilir.

5. Kaynakça

- Arnett, R. C. (1999). Metaphorical guidance: Administration as building and renovation. *Journal of Educational Administration*, 37(1), 80-89.
- Aslan, S. (2013). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin “öğretmen” kavramı ile ilgili algılarının metaforik incelenmesi. *Turkish Studies*, 8(6), 43-59.
- Aydın, A. (2012). Sınıf Yönetimi. 15. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, E. ve Sulak, S. E. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının “değer” kavramına yönelik metafor algıları, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 482-500.
- Bal, A. P. ve Doğanay, A. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin matematik dersinde yapılandırmacı öğrenme ortamına bakış açıları. *Çanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 156-171.
- Balcı, F. A. (2011). Metaphorical images of school: School perceptions of primary education supervisors. *Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 51-70.
- Ben-Peretz, M., Mendelson, N. ve Kron, F. W. (2003). How teachers in different educational context view their roles. *Teaching and Teacher Education*, 19, 277-290.
- Bülbül, T. ve Toker Gökçe, A. (2015). Meslek lisesi öğrencilerinin metaforik algıları: İşlevselci bir yaklaşım. *Ahi Evren Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 273-291.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Çelikkaya, T. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden Beklentileri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(40), 38-50.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 269-283.
- Ekiz, D. (2001). *Primary School Teachers' Preactive Teaching and Practical Theories*. Germany: Lambert Academic Publishing.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 4. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekiz, D. ve Koçyiğit, Z. (2012). Sınıf öğretmenlerinin “öğretmen” kavramına ilişkin metaforlarının tespit edilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 439-458.
- Fetterman, A. K., Bair, J. L., Werth, M., Landkammer, F. ve Robinson, M. D. (2016). The Scope and consequences of metaphoric thinking: Using individual differences in metaphor usage to understand how metaphor functions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 110(3), 458-476.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2008). *How to Design and Evaluate Research in Education*. 7th Edition, New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Gömlüksiz, M. N. ve Bulut, İ. (2008). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulandığı Eğitim Ortamına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Çağ-daş Eğitim*, 349, 23-29.
- Güveli, E., İpek, A. S., Atasoy, E. ve Güveli, H. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının matematik kavramına yönelik metafor algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(2), 140-159.
- Karaçalı, A. (2006). Sınıf Yönetimini Etkileyen Fiziksel Değişkenlerin Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 7(1), 145-155.
- Koca, S. A., Yaman, M. ve Şen, A. İ. (2005). Öğretmen adaylarının etkin öğrenme-öğretme ortamı hakkındaki görüşlerinin farklı yöntemler kullanılarak tespit edilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 117-126.
- Köse, E. ve Küçüköğlü, A. (2009). Eğitim fakültelerindeki sınıf öğrenme çevresinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 61-73.
- Lewin, S. R. (1993). Language, concepts and worlds: Three domains of metaphor, in A. Ortony (Ed.), *Metaphor and Thought* (pp. 113-134). Cambridge: Cambridge University Press.
- MEB (2017). Fatih projesi içeriği. (Çevrimiçi: <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/icerik/>), Erişim tarihi: 09.09.2017.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıkları: Nitel bir araştırma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayısı*, 2(2), 266-284.
- Miller, S. I. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational Theory*, 37(3), -219-227.
- Oxford, R. L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R. Z., Saleh, A. ve Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26(1), 3-50.
- Önder, H. H., Gül, M. ve Ergüldürenler, G. (2013). Eğitim ortamında ergonomi kullanılması ve örnek ideal sınıf çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Büro Yönetimi Özel Sayısı*, 41-55.
- Örücü, D. (2012). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin sınıfa ve sınıf Yönetimine ilişkin metaforik bakışları: Karşılaştırmalı bir durum çalışması. *Elementary Education Online*, 11(2), 342-352.
- Özdemir, S. ve Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 295-322.
- Özel, E. (2014). İlköğretim Düzeyindeki Tarih Eğitiminde Teknolojik Araçların Kullanılma Durumu. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 713-740.

- Özerbaş, M. A. (2007). Yapılandırmacı öğrenme ortamının öğrencilerin akademik başarılarına ve kalıcılığına etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 609-635.
- Petrie, H. G. ve Oshlag, R. S. (1993). Metaphor and learning, in A. Ortony (Ed.), *Metaphor and Thought* (pp. 579-609). Cambridge: Cambridge University Press.
- Rubin, A. ve Babbie, E. (1997). *Research Methods for Social Work*. 3th Edition, New York: Brooks' Cole Publishing Company.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Sahlberg, P. (2007). Education policies for raising student learning: the Finnish approach. *Journal of Education Policy*, 22(2), 147-171.
- Singh, K. (2010). Metaphor as a tool in educational leadership classrooms. *Management in Education*, 24(3), 127-131.
- Solmon, M. A. ve Garn, A. C. (2014). Effective teaching in physical education: Using transportation metaphors to assess out status and drive our future. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 85, 20-26.
- Şekeroğlu, Ş. (2013). İdeal sınıf ortamı bağlamında Kur'an kursları: Van örneği. Yüksek Lisans Tezi. Yüzcüncü Yıl Üniversitesi. Van.
- Şentürk, Z. (2015). Sınıf öğretmenlerinin öğretimde kullandıkları metaforların karma yöntem aracılığıyla incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- Şeyihoğlu, A. ve Gençler, G. (2011). Hayat bilgisi öğretiminde "metafor" tekniğinin kullanımı. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 8(3), 83-100.
- Tannehill, D. ve MacPhail, A. (2014). What examining teaching metaphors tells us about pre-service teachers' developing beliefs about teaching and learning. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 19(2), 149-163.
- Taşdemir, M. ve Taşdemir, F. (2016). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırma kavramına yükledikleri metaforlar. *Ahi Evren Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 419-438.
- TDK (2015). Büyük Türkçe Sözlük. <http://www.tdk.gov.tr>
- Tuncer, M., Bal, S., Özü, A. ve Köse, N. (2012). Ortaöğretim kurumları öğrenme ortamlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 85-101.
- Wood, E. ve Attfield, J. (2005). *Play, Learning and the Early Childhood Curriculum*. Second Edition, London: Paul Chapman Publishing.